

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 11, Αρ. 2Α (2022)

**Σχολική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση – COVID 19:
Η Συνεισφορά του Πανεπιστημίου
Κρήτης|Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α στην Επιμόρφωση των
Εκπαιδευτικών (Μάρτιος 2020 – Μάρτιος 2021)**

*Παναγιώτης Αναστασιάδης, Κωνσταντίνος Μιχαήλ
Κωτσίδης, Χρήστος Συννεφάκης*

doi: [10.12681/icodl.3516](https://doi.org/10.12681/icodl.3516)

**Σχολική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση – COVID 19:
Η Συνεισφορά του Πανεπιστημίου Κρήτης|Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α στην Επιμόρφωση των
Εκπαιδευτικών (Μάρτιος 2020 – Μάρτιος 2021)**

**School Distance Education - COVID 19: The Contribution of the University of
Crete eLearning Lab in Teacher Training (March 2020 - March 2021)**

Παναγιώτης Αναστασιάδης
Καθηγητής
Πανεπιστήμιο Κρήτης
panas@edc.uoc.gr

Κωνσταντίνος Κωτσίδης
Πανεπιστήμιο Κρήτης
<http://orcid.org/0000-0002-4483-060X>
kotsidis.konstantinos@ac.eap.gr

Χρήστος Συννεφάκης
Πανεπιστήμιο Κρήτης
synnefakis@uoc.gr

Abstract

In March 2020, teachers, students and parents were called upon to meet the challenges of a necessary but "irregular" and urgent transition from their familiar face-to-face teaching environment to a new and unfamiliar distance learning environment due to the necessary suspension the operation of school units throughout the territory for health reasons. However, the minimum conditions were not met at the level of pedagogical planning and the necessary human and technological resources for this transition. As a result, since both teachers and students' parents did not have previous experience in Distance Education, the need for training and support emerged. The Laboratory for Advanced Learning Technologies in Lifelong and Distance Education (eLearning Lab) of the University of Crete, from March 2020 to March 2021, tried to contribute with its own resources to the support of teachers and parents in their attempt to meet the challenges of distance education as a result of the suspension of schools. In the above context, 20 fast track distance seminars were designed and implemented with the aim of supporting teachers in matters related to the pedagogical dimension of Distance Education and parents in matters related to their new role in the School of Distance Education in which more than 58,000 Primary and Secondary Education teachers and parents from all over Greece participated. Simultaneously, relevant interactive educational material was created with the method of Distance Education to support the entire educational community, which to date has been visited by more than 70,000 unique users. A first general presentation of the training activities and the educational material created is attempted in this article.

Keywords: *Teacher and parent training, distance education, educational materials, COVID-19*

Περίληψη

Τον Μάρτιο του 2020 οι εκπαιδευτικοί, οι μαθητές και οι γονείς κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις μιας αναγκαίας μεν, αλλά «άτακτης» και επείγουσας μετάβασης από το γνώριμο περιβάλλον της πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλίας σε ένα νέο και άγνωστο περιβάλλον εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, λόγω της αναγκαίας αναστολής της λειτουργίας των σχολικών μονάδων στο σύνολο της επικράτειας για υγειονομικούς λόγους. Ωστόσο, δεν είχαν εξασφαλιστεί οι ελάχιστες προϋποθέσεις στο επίπεδο του παιδαγωγικού σχεδιασμού, των αναγκαίων ανθρωπίνων και

τεχνολογικών πόρων για αυτή τη μετάβαση, με αποτέλεσμα τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι γονείς των μαθητών να μην έχουν προηγούμενη εμπειρία στην ΕξΑΕ. Ως εκ τούτου αναδείχθηκε η αναγκαιότητα επιμόρφωσης και υποστήριξής τους σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Το Εργαστήριο Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών στη Δια Βίου και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α.) του Πανεπιστημίου Κρήτης, την περίοδο Μαρτίου 2020 – Μαρτίου 2021 προσπάθησε να συμβάλει με ίδιους πόρους στην υποστήριξη των εκπαιδευτικών και των γονέων, στην προσπάθειά τους να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ως αποτέλεσμα της αναστολής λειτουργίας των σχολείων. Στο ανωτέρω πλαίσιο σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν 25 ταχύρρυθμα εξ αποστάσεως σεμινάρια, με στόχο την υποστήριξη τόσο των εκπαιδευτικών, σε θέματα που άπτονται της παιδαγωγικής διάστασης της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, όσο και των γονέων σε θέματα σχετικά με τον νέο τους ρόλο στο πλαίσιο της Σχολικής Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης στα οποία συμμετείχαν πάνω από 58.000 εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και γονείς από όλη την Ελλάδα. Παράλληλα, δημιουργήθηκε σχετικό διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης για την υποστήριξη του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας, το οποίο μέχρι σήμερα έχουν επισκεφτεί περισσότεροι από 70.000 μοναδικοί χρήστες. Μια πρώτη συνολική παρουσίαση των επιμορφωτικών δράσεων και του εκπαιδευτικού υλικού που δημιουργήθηκε επιχειρείται σε αυτή την εργασία.

Λέξεις-κλειδιά: *Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και γονέων, σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση, εκπαιδευτικό υλικό, COVID-19*

Εισαγωγή

Κατά την πρώτη περίοδο της πανδημίας (άνοιξη 2020) η αναστολή της λειτουργίας των σχολικών μονάδων στο σύνολο της επικράτειας κρίθηκε αναγκαία από τις υγειονομικές αρχές και το Υπουργείο Παιδείας. Εκπαιδευτικοί, μαθητές και γονείς κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις μιας αναγκαίας μεν, αλλά «άτακτης» και επείγουσας μετάβασης από το γνώριμο περιβάλλον της πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλίας σε ένα νέο και άγνωστο περιβάλλον Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ), χωρίς να έχουν εξασφαλιστεί οι ελάχιστες προϋποθέσεις στο επίπεδο του παιδαγωγικού σχεδιασμού, των αναγκαίων ανθρωπίνων (επιμόρφωση) και τεχνολογικών πόρων. Ο κίνδυνος να θεωρηθεί η ΕξΑΕ ως μια προβληματική επιλογή ήταν ορατός, καθώς η επείγουσα μετάβαση σε αυτή τη μορφή εκπαίδευσης, υπό αυτές τις συνθήκες, δυσχεραίνει τον σχεδιασμό με βάση τις αρχές και τη μεθοδολογία που τη διέπουν, ώστε να αξιοποιηθούν πλήρως τα πλεονεκτήματα και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει (Αναστασιάδης, 2012; Hodges et al, 2020). Ως εκ τούτου, η υποστήριξη των εκπαιδευτικών σε βασικά ζητήματα σχετικά με την ΕξΑΕ αναδείχθηκε ως επείγουσα προτεραιότητα.

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (Π.Τ.Δ.Ε.) του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Εργαστήριο Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών στη Δια Βίου και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α.) σχεδίασε και υλοποίησε με ίδιους πόρους ταχύρρυθμα, δωρεάν εξ αποστάσεως προγράμματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και γονέων μαθητών. Παράλληλα δημιούργησε εκπαιδευτικό υλικό με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ προκειμένου να υποστηρίξει το σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας, στην προσπάθειά της να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της Σχολικής ΕξΑΕ.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η συνοπτική αποτύπωση των επιμορφωτικών δράσεων και της δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού που έλαβαν χώρα την περίοδο Μάρτιος 2020 – Μάρτιος 2021, στην κατεύθυνση της εισαγωγικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και των γονέων των μαθητών, σε θέματα σχετικά με την Σχολική ΕξΑΕ.

Η εργασία δομείται στο πλαίσιο της αποτύπωσης της συνεισφοράς του Πανεπιστημίου Κρήτης-Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, κατά την περίοδο Μαρτίου 2020 – Μαρτίου 2021, αναφορικά με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα σχετικά με τη Σχολική ΕξΑΕ και τη δημιουργία σχετικού διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού, σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ, εστιάζοντας στην παιδαγωγική διάσταση του όλου εγχειρήματος. Η εργασία ολοκληρώνεται με την ενότητα των συμπερασμάτων.

Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών την περίοδο της πανδημίας COVID-19 (Μάρτιος 2020 - Μάρτιος 2021)

Το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α. του Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Κρήτης, ανταποκρινόμενο στην ανάγκη στήριξης των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην προσπάθειά τους να υλοποιήσουν εισαγωγικές δράσεις ΕξΑΕ με τους μαθητές τους, καθώς και των γονέων των μαθητών, προκειμένου να ανταποκριθούν στον νέο τους ρόλο στο πλαίσιο της Σχολικής ΕξΑΕ, κατά την περίοδο Μαρτίου 2020 - Μαρτίου 2021 σχεδίασε και υλοποίησε ταχύρρυθμα εξ αποστάσεως σεμινάρια και δημιούργησε σχετικό διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό με τη μέθοδο της ΕξΑΕ.

Εικόνα 1: Η συνολική συνεισφορά του Πανεπιστημίου Κρήτης |Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α.

Αναλυτικότερα, η συνεισφορά του Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα του Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α διακρίνεται σε δύο επίπεδα:

Α. Διοργάνωση δωρεάν επιμορφωτικών σεμιναρίων για εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και γονείς μαθητών **Αντικείμενο**

Το αντικείμενο των επιμορφωτικών δράσεων διακρίνεται σε 7 Θεματικές Ενότητες:

- «Σχολική ΕξΑΕ - Εισαγωγή, Πρακτικές Συμβουλές Διδακτικής Αξιοποίησης»
- «Η πρόκληση της ΕξΑΕ για τα Σχολεία μας»
- «Σχολική ΕξΑΕ - Αρχές Σχεδιασμού εκπαιδευτικού Υλικού: από την θεωρία στην πράξη.»

Δ. «Σχολική ΕξΑΕ: Ο Νέος ρόλος των γονέων και μαθητών»

Ε. «Παιδαγωγικός Σχεδιασμός μαθημάτων μέσω Τηλεδιάσκεψης: 10 Πρακτικές συμβουλές»

ΣΤ. «Παιδαγωγικός Σχεδιασμός μαθημάτων μέσω Τηλεδιάσκεψης: 10 Πρακτικές συμβουλές» (προσαρμοσμένο σε εκπαιδευτικούς για απομακρυσμένες περιοχές και μικρά νησιά)

Ζ. «Ενεργός Συμμετοχή των μαθητών στις τηλεδιασκέψεις: Από την θεωρία στην Πράξη»

Ομάδα-Στόχος

Εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και την Κύπρο (Μόνιμοι και Αναπληρωτές), Στελέχη Εκπαίδευσης και Γονείς μαθητών.

Μεθοδολογία Υλοποίησης

Το κάθε επιμορφωτικό σεμινάριο είχε διάρκεια 9 ωρών και ήταν διαρθρωμένο σε δυο επίπεδα:

Α. Σύγχρονη ΕξΑΕ (3 ώρες): Σε κάθε επιμορφωτικό σεμινάριο προβλέφθηκε μια (1) επιμορφωτική συνάντηση, στην οποία οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να συμμετέχουν:

A1. Μέσω τηλεδιάσκεψης για περιορισμένο αριθμό συμμετεχόντων (150).

A2. Μέσω μετάδοσης σε πραγματικό χρόνο - Live Streaming - για απεριόριστο αριθμό συμμετεχόντων.

Για την αποτελεσματικότερη κάλυψη των αναγκών της πρακτικής άσκησης και την αρτιότερη υποστήριξη των επιμορφούμενων προκρίθηκε η λύση των δύο εκπαιδευτών (tutors). Ο πρώτος επικεντρωνόταν στο περιβάλλον σύγχρονης τηλεκπαίδευσης (τηλεδιάσκεψη), παρουσίαζε τις δραστηριότητες και αλληλεπιδρούσε με τους συμμετέχοντες στην τηλεδιάσκεψη, ενώ ο δεύτερος εστίαζε στα κοινωνικά δίκτυα, αλληλεπιδρώντας με τους χρήστες που παρακολουθούσαν τη ζωντανή μετάδοση του σεμιναρίου. Υποδεχόταν τα ερωτήματά τους και τα μετέφερε στο δωμάτιο της τηλεδιάσκεψης, έδινε απαντήσεις μέσω chat, ενώ βοηθούσε παράλληλα στον συντονισμό της επιμορφωτικής δράσης.

Β. Ασύγχρονη ΕξΑΕ (6 ώρες)

Τα σεμινάρια πλαισιώθηκαν από διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό, ειδικά σχεδιασμένο με τη μέθοδο της ΕξΑΕ, το οποίο οι επιμορφούμενοι είχαν τη δυνατότητα να μελετήσουν, ασύγχρονα. Τέλος, στο πλαίσιο της επιμόρφωσης ζητήθηκε από τους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς η εκπόνηση μιας προαιρετικής εργασίας που αφορούσε στη δημιουργία ενός διδακτικού σεναρίου με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ, έτσι ώστε να γίνει άμεση σύνδεση θεωρίας και πράξης στο πλαίσιο της διαμοίρασης καλών πρακτικών.

Υλοποίηση Επιμορφωτικών Σεμιναρίων

Στο πλαίσιο των ανωτέρω δράσεων την περίοδο Μαρτίου 2020 – Μαρτίου 2021 πραγματοποιήθηκαν συνολικά:

- 25 Τηλεδιασκέψεις στις οποίες συμμετείχαν 2.150 επιμορφούμενοι

- 10 Συνεδρίες Live Streaming στις οποίες συμμετείχαν 22.581 στην «κεντρική αίθουσα» και 35.000 από κοινοποιήσεις σε σύνολο 190.000 μοναδικών θεατών. Τέλος, εκδόθηκαν 19.000+ ηλεκτρονικές βεβαιώσεις παρακολούθησης.

B. Σχεδιασμός διαδραστικού Εκπαιδευτικού Υλικού με την μεθοδολογία της ΕξΑΕ (ανοιχτού στην εκπαιδευτική κοινότητα)

Στο πλαίσιο των επιμορφωτικών προγραμμάτων σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό με την μέθοδο της ΕξΑΕ ανοιχτό στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας. Το εκπαιδευτικό υλικό βρίσκεται στο <https://www.edivea.org/uliko3.html> και το έχουν επισκεφτεί περισσότεροι από 70.000 μοναδικοί επισκέπτες.

Εικόνα 2: Ποσοτική απεικόνιση του εκπαιδευτικού υλικού

Το περιεχόμενο του διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ που δημιουργήθηκε από την ερευνητική ομάδα του Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α., σχετιζόταν άμεσα με το περιεχόμενο των επιμορφωτικών δράσεων, στο πλαίσιο των οποίων αναπτύχθηκε για την άμεση κάλυψη των αναγκών των επιμορφούμενων αναφορικά με τη Σχολική ΕξΑΕ.

Αναλυτικότερα το υλικό περιελάμβανε:

Α. 27 διαδραστικούς οδηγούς για την εκμάθηση και την παιδαγωγική αξιοποίηση των εργαλείων σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας στην εκπαιδευτική πράξη

Β. 4 παιδαγωγικούς οδηγούς με βασικές αρχές και πρακτικές συμβουλές διδακτικής αξιοποίησης στη Σχολική ΕξΑΕ (σύγχρονη και ασύγχρονη)

Γ. 40 παραδειγματικά εκπαιδευτικά σενάρια διδασκαλίας γνωστικών αντικειμένων σε όλες τις βαθμίδες για τη Σχολική ΕξΑΕ

Δ. 7 διαδραστικές βιντεοδιαλέξεις με την παρουσίαση βασικών παιδαγωγικών αρχών για την Σχολική ΕξΑΕ, χρήσιμες πρακτικές συμβουλές και διδακτικές τεχνικές για την υποστήριξη της διδασκαλίας των εκπαιδευτικών.

Βασικές αρχές σχεδιασμού και δημιουργίας του εκπαιδευτικού υλικού

Η δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού απαιτεί τη διερεύνηση και τον προσδιορισμό σημαντικών παραγόντων, όπως η ομάδα-στόχος και οι μαθησιακές ανάγκες, οι θεωρίες μάθησης, η μορφή, τα χαρακτηριστικά της δομής και το ύφος του εκπαιδευτικού υλικού (Λιοναράκης, 2006). Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό δημιουργήθηκε σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές:

Α. Αρχή της Πολυμεσικής Μάθησης, έχοντας έντονα στοιχεία πολυμεσικότητας και πολυμορφικότητας (Mayer, 2017).

Β. Αρχή της Ανακαλυπτικής Μάθησης, καθοδηγώντας τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του, επεξηγώντας δύσκολα σημεία, διευκολύνοντας την ανακαλυπτική μάθηση παρέχοντας διάφορα είδη ασκήσεων και δραστηριοτήτων για συνεχή ανατροφοδότηση και διερεύνηση, επιτρέποντας παράλληλα στον επιμορφούμενο την ελεύθερη επιλογή του τόπου, του χρόνου, αλλά και του ρυθμού μελέτης (Holmberg, 2002, όπ. αναφ. στο Καραγιάννη & Αναστασιάδη, 2009).

Γ. Αρχή Εκπαιδευτικού Υλικού της Μena (1993), παρέχοντας α) πληροφόρηση, β) δυνατότητες αναστοχασμού, όπου οι επιμορφούμενοι συσχετίζουν νέα δεδομένα με τη δική τους πραγματικότητα, γ) σχετικοποίηση δεδομένων, για να μπορέσουν οι επιμορφούμενοι να εφαρμόσουν τη νέα γνώση, δ) επεξεργασία δεδομένων, ώστε η νέα γνώση να οδηγήσει στην αυτογνωσία και ε) αξιολόγηση μέσα από ποικίλες μεθόδους, έτσι ώστε να επιτρέπεται ο έλεγχος προόδου των επιμορφούμενων (Γκιόσος & Κουτσούμπα, 2005).

UNIVERSITY OF CRETE
Department of Primary Education

Ε-ΔΙ.Β.Ε.Α
www.edivea.org

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΡΟΗΓΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Παιδαγωγικός Οδηγός [2]

Πώς ενθαρρύνουμε την ενεργό συμμετοχή των μαθητών μας αξιοποιώντας τα εργαλεία annotation & screen share του WebEx

✓ Νηπιαγωγείο
✓ Δημοτικό
✓ Γυμνάσιο
✓ Λύκειο

Αα Ββ Γγ ✓ Γλώσσα

Παιδαγωγικές Αρχές

- ✓ Ενεργός συμμετοχή
- ✓ Δραστηριότητες που έχουν νόημα
- ✓ Στόχος η κατανόηση κι όχι η απομνημόνευση

© 2021 Πανεπιστήμιο Κρήτης | Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α. All rights reserved

Εικόνα 3: Παράδειγμα εκπαιδευτικού υλικού

Συνοψίζοντας, το εκπαιδευτικό υλικό εστίαζε στην παιδαγωγική αξιοποίηση και τη διδακτική πράξη, με έντονα στοιχεία πολυμορφικότητας (Λιοναράκης, 2006), αλληλεπιδραστικότητας και καλλιέργειας κρίσιμων κοινωνικών δεξιοτήτων (Αναστασιάδης, 2009), σε μια οριζόντια στόχευση ενίσχυσης συνεργατικότητας και ανάπτυξης της δημιουργικότητας, εφαρμόζοντας στην πράξη τη ρήση του Rowntree, ότι το εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να είναι σαν «δάσκαλος σε πακέτο» (Rowntree, 1994), συμβάλλοντας στην επίτευξη των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων σύμφωνα με τα οποία δημιουργήθηκε το εκπαιδευτικό υλικό.

Πόροι – Υποστήριξη

Το σύνολο των ανωτέρω δράσεων υποστηρίχτηκε από το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α του Πανεπιστημίου Κρήτης με ίδιους πόρους, στο πλαίσιο του ΠΜΣ: «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»:

- Συντελεστές: επιμορφωτές (12), σχεδιασμός εκπαιδευτικού υλικού (28), τεχνολογική υποστήριξη (4), διοικητική και οργανωτική υποστήριξη (5)
- Τεχνολογικές Υποδομές σύγχρονης ΕΞΑΕ, ασύγχρονης ΕΞΑΕ, συστήματος διαχείρισης εγγραφών και έκδοσης βεβαιώσεων

Συμπεράσματα

Η βεβιασμένη εισαγωγή της ΕξΑΕ σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης ανέδειξε τα προβλήματα ετοιμότητας, τόσο σε επίπεδο κεντρικού σχεδιασμού, όσο και σε επίπεδο σχολικών μονάδων, καθώς αφενός μεν δεν είχε γίνει η αναγκαία προπαρασκευή και αφετέρου υπήρχε έλλειψη εμπειρίας σχετικά με την εφαρμογή της. Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, η εκπαίδευση των υποψήφιων εκπαιδευτικών συχνά υπολείπεται στο κομμάτι της προετοιμασίας σχετικά με την εξ αποστάσεως διδασκαλία (Debruler, Denton, McKay & Sicilia, 2020), ενώ οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν φραγμούς στην υιοθέτηση της ΕξΑΕ (α) την έλλειψη γνώσεων πάνω στο πεδίο και (β) την έλλειψη αυτοπεποίθησης για το σχεδιασμό και την υλοποίηση διδακτικών παρεμβάσεων με τη μεθοδολογία της (Mailizar, Maulina & Bruce, 2020).

Για να μπορέσει, λοιπόν, η εκπαιδευτική κοινότητα να ενσωματώσει με κριτικό τρόπο την ΕξΑΕ και να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες και τα πλεονεκτήματα που είναι σε θέση να προσφέρει, το Πανεπιστήμιο Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α. σχεδίασε και υλοποίησε κύκλους επιμορφωτικών σεμιναρίων με έμφαση στις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ, στα περιβάλλοντα σύγχρονης και ασύγχρονης ΕξΑΕ, καθώς και στον σχεδιασμό ή τη διαμόρφωση διδακτικών σεναρίων με βάση παιδαγωγικές προσεγγίσεις συμβατές με την ΕξΑΕ.

Τα ανωτέρω σεμινάρια υλοποιήθηκαν κατά το χρονικό διάστημα από τον Μάρτιο 2020 έως τον Μάρτιο 2021, μέσω της πλατφόρμας τηλεδιασκέψεων Webex Meetings, ενώ μεταδόθηκαν παράλληλα σε ζωντανή μετάδοση (live streaming) στη σελίδα του Πανεπιστημίου Κρήτης -Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης Facebook. Η επιλογή μεθόδων Σύγχρονης ΕξΑΕ, υπό κατάλληλες παιδαγωγικές προϋποθέσεις, συμβάλλει στην άμβλυνση του αισθήματος απομόνωσης, μέσα από την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης και της ενεργού συμμετοχής εκπαιδευτών εκπαιδευόμενων (Panagiotakopoulos, Lionarakis & Xenos, 2003; Xenos, Stavrinoudis, Avouris, Komis & Margaritis, 2004; Μηλιωρίτσας & Γεωργιάδη, 2010, όπ. αναφ. στο Αναστασιάδης, 2014).

Παράλληλα, δημιουργήθηκε αποθετήριο με διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό κατάλληλο με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών σε βασικά ζητήματα Σχολικής ΕξΑΕ. Η υιοθέτηση των αρχών και προδιαγραφών που αναφέρθηκαν σε προηγούμενες ενότητες απέδωσαν ένα ανοικτό, πολυμορφικό, διαδραστικό επιμορφωτικό υλικό, κατάλληλο για εκπαιδευόμενους της ΕξΑΕ, συμβάλλοντας έτσι στην ποιότητα επιμορφωτικών προγραμμάτων, καθώς η ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού επηρεάζει την ποιότητα του συνόλου ενός προγράμματος ΕξΑΕ (Λιοναράκης, 2006).

Κομβικό ρόλο στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των επιμορφωτικών φάσεων, καθώς και της δημιουργίας του σχετικού εκπαιδευτικού υλικού αυτών, διαδραμάτισε η εμπειρία που είχε συσσωρευτεί από:

Α. την εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (Αναστασιάδης, 2012; Αναστασιάδης κ.ά., 2011) και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της ομογένειας στο πλαίσιο του προγράμματος Παιδείας Ομογενών του Πανεπιστημίου Κρήτης (Αναστασιάδης, 2012; Damanakis & Αναστασιάδης, 2005),

Β. την εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Γ. και τη Σχολική ΕξΑΕ, μέσα από τη διαδρομή του προγράμματος ΟΔΥΣΣΕΑΣ, που αποτελεί την πρώτη συστηματική προσπάθεια σχεδιασμού και υλοποίησης ενός ολοκληρωμένου περιβάλλοντος συμπληρωματικής Σχολικής ΕξΑΕ με την χρήση των ΤΠΕ στον ελλαδικό χώρο μέσω της παιδαγωγικής αξιοποίησης της Διαδραστικής

Τηλεδιάσκεψης σε Δημοτικά σχολεία της Κύπρου, κατά την περίοδο 2000-2003 και της Ελλάδας, κατά την περίοδο 2004-2020 (Αναστασιάδης, 2018).

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Anastasiades, P. (2012). Design of a Blended Learning Environment for the Training of Greek Teachers: Results of the Survey on Educational Needs. In P. Anastasiades (Ed.), *Blended Learning Environments for Adults: Evaluations* (pp.230-256). Hershey, PA: Idea Group Inc.
- Anastasiades, P. (2018). Learning & Social Network at the University of Crete [eLearning Lab]. In A. Volungeviciene & A. Szücs (Eds.), *Exploring the Micro, Meso and Macro Navigating between dimensions in the digital learning landscape: European Distance and E-Learning Network (EDEN) Conference Proceedings, 17-20 June 2018* (pp. 598-605). Genoa: EDEN.
- Damanakis, M., & Anastasiades, P. (2005). Life Long & Distance Learning and the Diaspora: Implementing a Virtual Learning Environment at the University of Crete. *Themes in Education*, 6(1), 83-96.
- Debruler, K., Denton, C., McKay, A., & Sicilia, E. (2020). Supporting Michigan Educators Through the Transition to Online Learning. In R. Ferdig, E. Baumgartner, R. Hartshorne, R. Kaplan-Rakowski, & C. Mouza (Eds.) *Teaching, Technology, and Teacher Education During the COVID-19 Pandemic: Stories from the Field* (pp. 191-196). (n.p.): AACE-Association for the Advancement of Computing in Education.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. Ανακτήθηκε 01 Οκτωβρίου, 2020, από <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>.
- Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ Αποστάσεως. Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.
- Mailizar, A., Maulina, S., & Bruce, S. (2020). Secondary school mathematics teachers' views on e-learning implementation barriers during the Covid-19 pandemic: The case of Indonesia. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), 1-9. doi: [10.29333/ejmste/8240](https://doi.org/10.29333/ejmste/8240)
- Mayer, R. (2017). Using multimedia for e-learning. *Journal of Computer Assisted Learning*, 33, 403–423.
- Mena, M. (1993). New Pedagogical Approaches to Improve Production of Materials in Distance Education. *CADE: Journal of Distance Education/ Revue de l'enseignement à distance*.
- Panagiotakopoulos, C., Lionarakis, A., & Xenos, M. (2003). Open and Distance Learning: Tools of Information and Communication Technologies for Effective Learning. In Proceedings of the *Sixth Hellenic-European Conference on Computer Mathematics and its Applications, HERCMA 2003* (pp. 25-27). DOI: <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.2038>
- Rowntree, D. (1994). *Preparing Materials for Open, Distance and Flexible Learning*. London: kogan Page.
- Γκικόσος, Ι. & Κουτσούμπα, Μ. (2005). Θεωρητικές Προσεγγίσεις στο Σχεδιασμό και Ανάπτυξη Εκπαιδευτικού Υλικού στην ΑΕΞΑΕ. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές* (σσ.39-52). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Καραγιάννη & Συγγραφέας (2009)
- Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση – Στοιχεία Θεωρίας και Πράξης* (σσ. 7-41). Αθήνα: Προπομπός.
- Μηλιωρίτσας, Ε., & Γεωργιάδη, Ε. (2010). Επίδραση της τηλεδιάσκεψης στη μαθησιακή διαδικασία του Ε.Α.Π. Απόψεις φοιτητών και ΣΕΠ των ΘΕ ΕΚΠ 65 – ΕΚΕ 50. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 6(1,2), 152-167. DOI: [10.12681/jode.9757](https://doi.org/10.12681/jode.9757)
- Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕΞΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10(1), 5-32. doi: [10.12681/jode.9809](https://doi.org/10.12681/jode.9809)
- Αναστασιάδης, Π. (2017). «ΟΔΥΣΣΕΑΣ 2000-2015»: Σχολική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μια αποτίμηση της ερευνητικής συνεισφοράς.

- Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 13(1), 88-128. doi: [10.12681/jode.14057](https://doi.org/10.12681/jode.14057)
- Αναστασιάδης, Π., Καγκά, Ε., Λουκέρης, Δ., Μαντάς, Π., & Τραντάς, Π. (2011). Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών: Μελέτη διερεύνησης των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών. *Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση* (16 & 17), 126-154.
- Xenos, M., Stavrinoudis, D., Avouris, N., Komis V. and Margaritis, M. (2004). Synchronous collaboration in distance education: a case study on a science course, *IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies, 2004. Proceedings.*, 2004, pp. 500-504, doi: [10.1109/ICALT.2004.1357465](https://doi.org/10.1109/ICALT.2004.1357465).